

Datum

2022-12-01

Vår referens

Margot Olsson

Utvecklingssekreterare

Margot.Olsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Återrapportering av Malmö stads insatser mot hedersproblematik STK-2019-76

ASN-2022-16202

Sammanfattning

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt och omfattande problem som begränsar många människors liv och som även kan påverka deras hälsa och utveckling.

Kommunfullmäktige gav i mars 2020 arbetsmarknads- och socialnämnden i uppdrag att samordna stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. I uppdraget ingick att se över kompetensutvecklingsbehovet och planera hur en sådan kompetensutveckling ska ske.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har genomfört breda digitala grundutbildningar, workshops och fördjupningsutbildningar samt skapat en webbplats på KomIn med en webbutbildning. Sammantaget har 2 200 personer deltagit i utbildningarna och 748 personer har besökt webbplatsen. Utvärderingen av grundutbildningen visar att deltagarna var mycket nöjda med utbildningen och uppgav att de har stor nytta av den i sitt arbete.

Det framkom även behov av fortsatta utbildningsinsatser – både grundutbildningar och fördjupningar - samt att få stöd i arbetet med frågan.

Kommunfullmäktige godkände planen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* den 3 maj och gav arbetsmarknads- och socialförvaltningen i uppdrag att samordna arbetet. Utökade möjligheter att kunna erbjuda utbildningar och gemensamma aktiviteter är nödvändiga för att kunna uppnå planens mål.

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta godkänna återrapporteringen samt att skicka den kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse ASN 221215 - Återrapportering av nulägesbild av Malmö stads insatser mot hedersproblematik STK-2019-76

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2022-11-30

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2022-12-08

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2022-12-15

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Ärendet

I november 2018 presenterade Örebro universitet *Heder och samhälle – det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*¹. Studien genomfördes på uppdrag av Malmö stad, Göteborgs stad och Stockholms stad. Den visade bland annat på att 22 % av Malmös niondeklassare lever med någon form av hedersnormer. Det framkom också att hedersnormer påverkar och begränsar många Malmöbornas liv.

Utifrån studien fick Stadskontoret i uppdrag av kommunstyrelsen, att tillsammans med en arbetsgrupp bestående av representanter från ett antal förvaltningar, ta fram ett förslag på hur det fortsatta stadsövergripande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan bedrivas.

Statskontoret föreslog i sin utredning *Nulägesbild av Malmös insatser mot hedersproblematik STK-2019-76* att ett flertal insatser skulle vidtas för att förebygga och motverka hedersförtrycket i Malmö.

Efter att ärendet varit på remiss hos berörda nämnder och behandlats av kommunstyrelsen beslutade kommunfullmäktige i mars 2020 att ge arbetsmarknads- och socialnämnden i uppdrag att samordna stadens fortsatta arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Tekniska nämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, grundskolenämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, fritidsnämnden, hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och funktionsstödsnämnden skulle medverka utifrån respektive nämnds kärnuppdrag, ansvarsområden och verksamhet.

Nämnderna skulle se över sitt kompetensutvecklingsbehov gällande hedersrelaterat våld och förtryck och planera hur en sådan kompetensutveckling ska ske.

Arbetsmarknads- och socialnämnden fick också ansvaret för att utvärdera insatserna mot hedersrelaterat våld och förtryck. Utvärderingen ska redovisas senast fjärde kvartalet 2022.

Genomförande av uppdraget

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har samordnat arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt genomfört kompetenshöjande insatser främst riktade till medarbetare och chefer vid de nämnda förvaltningarna.

Syftet med kompetensutvecklingsinsatserna har varit att öka kompetensen inom Malmö stad i frågor som rör hedersproblematik samt verka för en ökad samsyn gällande vad hedersproblematik innebär.

¹ Heder och samhälle - det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. Runa í Baianstovu, Sofia Strid, Hanna Cinthio, Emmie Särstedt Gramnaes och Jan-Magnus Enelo, Örebro universitet

Stadens medarbetare ska få ökade förutsättningar att identifiera malmöbor som lever med hedersproblematik, få ökad trygghet i att stödja utsatta malmöbor utifrån sin yrkesroll samt få kännedom om var de kan vända sig för vidare råd och stöd.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens verksamheter *Kompetenscentrum mot våld i nära relation* och *Resursteam Heder* har genomfört de kompetenshöjande insatserna. Utbildningarna har bestått av breda digitala grundutbildningar, workshops och fördjupningsutbildningar samt skapandet av en webbplats på KomIn med en webbutbildning.

En kontaktpersonsgrupp tillsattes med representanter från de berörda förvaltningarna. Den har bidragit med input från verksamheterna avseende utbildningsbehov före, under och efter genomförda insatser. Kontaktpersoner har också spridit information om utbildningstillfällena och varit behjälpliga med att reflektera kring de frågor som uppstått längs uppdragets väg.

Det praktiska genomförandet av grundutbildningarna skedde under 2021. För att nå ut till så många som möjligt hölls samtliga digitalt. Detta var också nödvändigt med hänsyn till pandemin. Tio grundutbildningstillfällen genomfördes juni-december 2021.

Totalt deltog ca 1800 personer. Exakt antal är svårt att ange eftersom det ibland var flera i en arbetsgrupp som satt och lyssnade tillsammans med en inloggning.

Samtliga förvaltningar deltog i utbildningarna, men i varierande grad. Flest deltagare hade hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Fastighets- och gatukontoret valde att inte medverka i uppdraget med förklaring att de inte arbetar med målgruppen varför endast ett fåtal medarbetare deltog vid utbildningstillfällena.

Utifrån anmälda namn uppskattas 82 % vara kvinnor och 18 % män.

Utöver den digitala grundutbildningen genomförde Resursteam Heder ett flertal workshops och fördjupningsutbildningar med sektioner och enheter på olika förvaltningar. Knappt 400 personer deltog i dessa.

Som ett komplement till utbildningarna har en särskild webbkurs har utvecklats som finns tillgänglig för alla anställda på stadens interna webbplats KomIn. Sidan lanserades i början på 2022.

Webbplatsen innehåller en grundkurs och är uppbyggd med en startsida och fem huvuddelar. Dessa som kan läsas i följd eller var för sig. Det finns särskilt stöd till personer i arbetsledande positioner (chefer/HR).

Fram till och med 22-09-20 hade det kommit 748 olika träffar på webbplatsens startsida.

Utvärdering av den digitala grundutbildningen

Grundutbildningarna utvärderades genom att deltagarna fick svara på en enkät. Deltagarna fick dels värdera utbildningen på en femgradig skala dels svara på några frågor i fritext.

Ca. 30 % av deltagarna svarade med följande resultat:

Hur nöjd är du med denna utbildning? Resultat 4.28 av 5.

Kommer du ha användning för detta i ditt arbete? Resultat 4.01 av 5.

I fritexterna framkom både positiva och negativa saker. Att utbildningen ägde rum digitalt medförde vissa tekniska utmaningar.

De flesta uppgav att det var positivt att informationen var övergripande och bred med både en teoretisk grund i vad hedersproblematik är och hur det kan vara att leva med hedersnormer.

Flertalet deltagare uppskattade den pedagogiska utformningen. Blandningen av teori, röster ifrån utsatta, gruppdiskussioner, frågor och diskussioner i helgrupp med möjlighet att chatta med utbildarna under utbildningen tycktes vara en bra form. Många uppskattade att få konkreta tips på bemötande, hur man kan ställa frågor, vad man kan göra när man upptäcker att någon lever med förtryck och vart man skall vända sig för råd och stöd.

Deltagarna fick också svara på vad som behövs för att man ska kunna arbeta vidare med hedersfrågan. Svaren rör främst olika former av kontinuerliga utbildningsinsatser och övrig kompetenshöjning. Behovet avser både obligatoriska grundutbildningar och fördjupningar.

En stor del av svaren rör behov av stöd från chefer och att få arbeta vidare med frågan på arbetsplatsen. Det framkom också behov av tydligare rutiner och handlingsplaner kring hur man kan agera både för att upptäcka hedersproblematik, för att stödja utsatta och motverka hedersförtryck.

Fri från våld – en gemensam angelägenhet

Som en del av arbetsmarknads- och socialnämndens samordningsuppdrag har en ny plan tagits fram som godkändes av kommunfullmäktige 2022-03-03 - *Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel.*

Planen gäller åren 2022 – 2026. Den har 6 inriktningsmål som stadens nämnder och styrelser ska ha som utgångspunkt för sitt arbete. Förvaltningar och bolag ska upprätta handlingsplaner för den egna verksamheten.

Övrigt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedriver ett kontinuerligt arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar, olika myndigheter exempelvis polis, åklagare, Region Skåne samt med idéburna organisationer kring exempelvis metodutveckling och stöd till utsatta. I samarbete med Länsstyrelsen i Skåne och några andra kommuner pågår också ett pilotprojekt kring att starta upp Resursteam heder Skåne.

Information om hedersförtryck sprids också i olika kanaler, exempelvis inför varje sommarlov görs utskick om risk för bortgifte och könsstympling.

Flera andra förvaltningar bedriver också utvecklingsarbete inom området. Skolförvaltningarna har egna uppdrag. Pedagogisk inspiration har exempelvis genomfört inventeringar av utvecklingsarbete och material särskilt riktat till exempelvis förskolor har tagits fram. Funktionsstödsförvaltningen arbetar också aktivt med frågan.

Förvaltningens överväganden

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt och omfattande problem som begränsar många människors liv och som även kan påverka deras hälsa och utveckling.

Komplexiteten kräver ett gott bemötande och förståelse för vad det innebär för den enskilde. Att arbeta förebyggande med normer och värderingar både i utbildningar och i verksamheterna kan bidra till att verksamheter uppmärksammar problematiken i högre grad. Även kunskapsspridning, framtagande av rutiner och utvecklad samverkan mellan verksamheter/förvaltningar är ett viktigt steg i att upptäcka och förbättra stödet för de utsatta.

Det har varit en utmaning att nå ut till medarbetare i nio olika förvaltningar.

Sammantaget har cirka 2 200 medarbetare utbildats genom grundutbildningarna, workshops och fördjupningar. Dessutom har det varit 748 träffar på webbplatsens startsida vilket förvaltningen bedömer är mycket höga siffror.

Utvärderingen som genomförts i samband med den digitala utbildningen visar en hög grad av nöjdhet och användning av kunskapen. Detta trots deltagare från nio olika förvaltningar med vitt skilda yrkesgrupper. Genom webbkursen kan ännu fler anställda få möjlighet att ta del av information och kunskap om hedersförtryck och hur staden kan arbeta med frågan.

Det är ännu för tidigt att avgöra effekten av utbildningen, men arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att det stora antalet deltagare och resultatet av utvärderingen visar på att uppdraget har fungerat mycket väl. Det visar också på att det finns ett stort engagemang i staden för att motverka hedersförtryck och våld.

Fortsatta behov av utbildning och utvecklingsarbete

Som framkommer i utvärderingen av den digitala utbildningen finns det ett fortsatt behov av utbildningar och kompetenshöjning samt att få stöd i sitt arbete med frågan.

Det gäller även övriga former av våld i nära relation, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel. Det finns ett starkt tryck och önskemål om att få del av olika former av utbildningar från flera förvaltningar och även från bolag såsom MKB. Även externa aktörer såsom den idéburna sektorn och civilsamhället efterfrågar mer kunskap för att de ska kunna bidra till genomförande av planen *Fri från våld*.

Utökade möjligheter att kunna erbjuda utbildningar och gemensamma aktiviteter är nödvändiga för att kunna uppnå planens mål.

Ekonomi

Kommunstyrelsen anslog 300 000 kronor för år 2020, 700 000 kronor för år 2021 och 300 000 kr för år 2022 ur kommunstyrelsens anslag för projekt och utredningar till

arbetsmarknads- och socialnämnden avseende samordning av och utbildningsinsatsermedel till det stadsövergripande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

De medel som kommunstyrelsen anslog för uppdraget har använts till personalkostnader, i huvudsak till att finansiera genomförandet av utbildningar.

Jämställdhetsperspektiv

Hedersrelaterat våld och förtryck är en del av ett patriarkalt system. Både kvinnor och män påverkas och begränsas, men kvinnor är mest utsatta. Att öka kunskapen om förtrycket och hur man kan motverka det och stödja de utsatta är en grundläggande jämställdhetsfråga.

Barnperspektiv

Hedersnormer påverkar människor i alla åldrar. Barnen socialiseras in i normerna från att de är nyfödda.

Ökad kunskap om de strukturer som formar barnens liv är en central del att kunna ge barn i stöd för att själv få bestämma över sin framtid.

Ansvariga

Jonas Magnusson Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef